

Få förskolebarn får modersmålsstöd

Bara 14 procent av de förskolebarn som går i förskola eller familjedaghem och som har ett annat modersmål än svenska får modersmålsstöd. Detta trots att förskolan enligt läroplanen ska erbjuda sådant stöd. Andelen har minskat drastiskt de senaste decennierna, visar Skolverkets statistik.

Under 1980-talet fick runt 60 procent av barnen i förskolan med annat modersmål än svenska modersmålsstöd. 2005 var andelen barn i förskola och familjedaghem som fick stöd nere i 14 procent. En orsak till raset är att statsbidraget till modersmålsstöd i förskolan togs bort i början av 1990-talet, samtidigt som kommunernas ekonomi försämrades.

– När man hade statsbidrag låg andelen barn som fick modersmålsstöd på samma nivå som i skolan, konstaterar Ulla Nordenstam.

Andelen barn som får modersmålsstöd ökade dock något under 2005 jämfört med tidigare år.

Hur tillgänglig är den svenska skolan?

Syftet med den här studien, som tagits fram av forskare vid Göteborgs universitet på uppdrag av Skolverket, är att ge en bild av vilka faktorer som kan ha betydelse för tillgängligheten.

En slutsats är att skolan som regel hanterar de fysiska sidorna av ett funktionshinder bättre än de psykosociala och mer "osynliga" sidorna. Studien visar också att det är stora skillnader i tillgänglighet mellan olika skolor. Skolpersonalens kompetens, kreativitet och professionella inställning är här av avgörande betydelse.

Studien har genomförts i form av fallstudier i fyra olika kommuner och bygger på intervjuer med politiker, tjänstemän, rektorer, lärare och elever med funktionshinder.

Rapporten går att beställa på Fritzes kundservice, 106 47 Stockholm, Tel: 08-690 95 76; Fax: 08- 690 95 50 e-post: skolverket@fritzes.se Pris: 70 kr exkl. moms.

Samtal i arbetet med individuella utvecklingsplaner

Lasse Lindsjö, leg. psykolog

Samtalet är viktigt för att skapa goda samverkansmöjligheter vid upprättande av IUP. Det finns en klar koppling mellan IUP och utvecklingssamtalen. Samtalet är ett av våra viktigaste redskap för att åstadkomma förutsättningar för utveckling.

Det är i mötet mellan pedagog barn/tonåring och föräldrar som ett förtroendefullt klimat kan byggas upp, en absolut förutsättning för goda utvecklingsbetingelser. Innan utvecklingssamtalen introducerades användes oftast samtalet med föräldrar för att pedagogen skulle kunna informera om ett barns/tonårings utveckling och prestationer, d.v.s. ett tillbakablickande samtal. Hela tanken med Utvecklingssamtalen och nu IUP är att se framåt; vilka strategier och förhållningssätt behövs för att stödja barnets utveckling. En annan grundtanke bakom IUP är samverkan mellan barn/tonåring, föräldrar och pedagog; allas bidrag behövs! Detta innebär inte att personerna i samtalet kan eller bör inta samma roller. Föräldrar och barn/tonåring deltar i samtalet som privatpersoner, medan skolpersonalen har ett professionellt uppdrag. Detta ställer helt andra krav på pedagogen som samtalsledare. Det är pedagogen som ansvarar för att klimatet i samtalet blir så utvecklingsvänligt som möjligt. För att utveckling ska komma till stånd krävs bl.a. trygghet, tillit och förtroende. Således har pedagogens roll i utvecklingssamtalen och i arbetet kring IUP förändrats; från att tidigare vara informationsgivare, till att numera vara samtalsledare och garanten för att ett förtroendefullt samarbete kan åstadkommas. Detta är inte ett alldeles enkelt uppdrag. Det kräver som så många andra uppdrag i skolans värld i dag ett relationsinriktat ledarskap.

När vi arbetar med mänsklig utveckling är nulägesbeskrivning och avgränsning viktiga aspekter. Är vi inte överens om vad vi ska utveckla är det svårt att komma vidare. Avgränsningen är väsentlig för att vi inte ska drunkna när vi arbetar med stora svårigheter. Då gör vi till slut ingen nytta, utan befinner oss mitt i svårigheterna själva. I mitt arbete som psykolog i skolan har det varit väsentligt att ständigt arbeta med små steg och konkreta delmål. Det är viktigt

forts nästa sida

Samtal i arbetet...

för både barn, förälder och pedagog att tidigt uppleva att utvecklingen går åt rätt håll. Annars hamnar vi lätt i onda cirklar som skapar negativa förväntningseffekter.

Under många års arbete som psykolog i den svenska skolan har jag upplevt att vi ibland lägger för mycket tid i våra samtal med barn och föräldrar till att prata om det som inte fungerar. När vi väl börjar närma oss att prata om strategier framåt, förhållningssätt och bemötande av barnet är ofta samtalstiden i det närmaste över. För att vi verkligen ska kunna åstadkomma utveckling är det väsentligt att samtalet verkligen blir framåtblickande. Och att vi i kommande samtal utvärderar och konsoliderar det som lyckats, inte bara beklagar det som inte fungerat sedan förra gången. Detta är ju ett sätt att komma in i goda cirklar i stället, som skapar förhoppning och tro på att förändring är möjlig. En av samtalsledarens stora uppgifter tycker jag är att just skapa hopp inför framtiden. "Tillsammans ska vi kunna komma vidare". Alla föräldrar vars barn har svårigheter i skolan tror jag bär på en stark oro; "Hur kommer det att bli för mitt barn i framtiden??"

Nya perspektiv behövs

För att skapa förutsättningar för utveckling krävs både utmaning och stöd från samtalsledaren, nya perspektiv behöver ofta introduceras. Det innebär att i många samtal som handlar om utveckling föds oro. Denna oro måste vi som samtalsledare kunna hantera så att den inte flödar över. Det kräver struktur i samtalet, genuina möten mellan människor men också goda kunskaper om mänskliga försvars- och bemästringsstrategier. Annars är det så lätt att vi feltolkar förälderns oro över sitt barns situation som likgiltighet eller att föräldern är "besvärslig". När vi blir oroliga för våra barn, som ju är det käraste vi har, reagerar alla föräldrar känslomässigt och inte rationellt. Detta kan leda till att bl.a. aggression, projektion eller flyktmekanismer blir vanliga inslag i ett utvecklande samtal kring barns/tonåringars utveckling. Bekymret för pedagogen är ju ofta att man i samtalet blir måltavla för t.ex. projektioner och det kan upplevas oerhört kränkande. Genom goda kunskaper i att hantera bemästringsförsök, framåtblickande strategier, ett icke-

anklagande förhållningssätt, förmedlare av hopp kan dessa bemästringsförsök minskas och energin kan användas till utveckling i stället. För att lyckas med detta ställs stora krav på samtalsledaren: goda kunskaper i att leda samtal, såväl vad gäller förhållningssätt som utvecklingsinriktad samtalsteknik.

Gemensamt språk spar tid

Även om vi i dag vet att den icke-språkliga kommunikationen utgör en mycket stor del av mänsklig kommunikation är vårt sätt att beskriva och uttrycka barnets/tonåringens nusituation väsentligt. I skolan, liksom i alla andra verksamheter, har vi ett gemensamt språkbruk som är mycket tidsbesparande. Om jag i mitt arbete använder begreppet utagerande om ett barn vet pedagogerna omkring mig direkt vad jag åsyftar. Denna gemensamma begreppsapparat är tidsbesparande och underlättar vår kommunikation. Men i mötet med barn och föräldrar har jag alltid upplevt den som ett hinder. Våra "diagnostiska" termer skapar ibland bilder som är betydligt allvarligare än avsikten var. Mer konstruktivt i samtalet tycker jag konkreta beskrivningar av barnet, nedbrutet i beteendetermer, är. T.ex. "I torsdags när Pelle satt och ritade gick Kalle förbi och råkade stöta ner hans kritask. Då reagerade Pelle så här;....." (i stället för att "Pelle är aggressiv"). Ett neutralt beskrivande språkbruk snarare än ett värderande eller diagnostiserande språkbruk.

Att leda samtal för utveckling är ett både roligt och många gånger svårt uppdrag. För att lyckas i känsliga samtal krävs att vi både har ett konstruktivt, utvecklande och förtroendeskapande förhållningssätt. Men också goda samtalstekniska färdigheter (själva ingenjörskonsten i samtalet). Bägge är viktiga för att skapa goda utvecklingsmöjligheter, men av dessa två skulle jag ändå genast sätta förhållningssättet främst.

Lasse Lindsjö, leg. psykolog, specialkompetens i pedagogisk psykologi, arbetar med kompetensutveckling. Tidigare bl.a. anställd som psykolog i pedagogisk verksamhet i Malmö.

Boktips!

Hon sitter ju bara där
Människor i behov av stöd
Utveckling, livsvillkor och socialisation
Psykologi A för vård och omsorg
Ord med mening, ordträning i svenska som andraspråk

Lyssna på vetenskapen
Trimma ditt ordförråd
Läs-och skrivsvårigheter Konsensusprojektet 2006

Ingrid Lund
Britt-Inger och Kurt Olsson
- " -
- " -
Britt-Marie Edegran
Annika Lönneborg
Marianne Matlhein
- " -
Mats Myhrberg

Prenumerera gärna på rapport från barnombudsmannen Lena Nyberg
www.bo.se Skolverkets hemsida: Rapport: Handikapp i skolan

Ny forskning:

Lägre lärarkompetens på fristående skolor kompenseras av elevernas hemmiljö

Elever på fristående skolor har en lägre andel behöriga lärare. Trots detta har de i en internationell läsundersökning visat sig ha bättre läsförmåga än elever på kommunala skolor. Analyser visar dock att de bättre läsresultaten på fristående skolor beror på elevernas hemmiljö.

Eva Myrberg har i sin doktorsavhandling i pedagogik studerat om fristående skolor erbjuder bättre läsundervisning under de tidiga skolåren. I en studie av 10 000 elever i årskurs 3, med data från den internationella läsundersökningen PIRLS, visade re-

sultaten att elever i fristående skolor hade bättre läsresultat. Denna fördel berodde dock på social snedrekrytering. Elever på fristående skolor hade i genomsnitt bättre utbildade föräldrar, som redan under förskoleåren gjort sina barn bekanta med skriftspråket och som sedan hjälpt dem att utveckla sin läskunighet.

Författare: Eva Myrberg, institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet
Eva.Myrberg@ped.gu.se

Handledare:

Professor Jan-Eric Gustafsson, institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet
Jan-Eric.Gustafsson@ped.gu.se

Fil dr Monica Rosén, institutionen för pedagogik och didaktik, Göteborgs universitet,

Monica.Rosen@ped.gu.se

Avhandlingens titel:

Fristående skolor – effekter på 9-10-åriga elevers läsförmåga

Kvalitet och samverkan – om utbildning för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning

Regeringens skrivelse 2005/06:151

Regeringen utkom i slutet av mars månad med en skrivelse där man redovisar sin syn på vilka förbättringar som bör göras när det gäller utbildning för barn, ungdomar och vuxna med utvecklingsstörning. Följande framkommer i skrivelsen:

- Särskolan och vuxenutbildningen för utvecklingsstörda (särsvux) kvarstår för de elever som på grund av en utvecklingsstörning har behov av anpassade kunskapsmål.
- Regeringen gör bedömningen att det är angeläget att kontakterna mellan elever med och utan utvecklingsstörning ökar. Detta förutsätter att samverkan mellan särskolan resp. särsvux och övriga skolformer stärks.

– Elever i olika skolformer bör ha samma rättigheter och valmöjligheter. Regelverket bör därför vara likalydande för samtliga skolformer så långt det är möjligt.

– Barn, ungdomar och vuxna med autism eller autismliknande tillstånd bör endast tas emot i särskolan och särsvux om de konstateras ha en utvecklingsstörning.

– De allmänna råden om mottagande i särskolan bör ses över bl.a. för att uppmärksamma att huvudmannen kontinuerligt måste pröva om en elev är mottagen i rätt skolform.

– Kvaliteten i utbildningen bör stärkas t.ex. genom ökad samverkan mellan skolformerna och ökade

specialpedagogiska kunskaper på alla nivåer i skolan.

– Regeringen gör också bedömningen att yrkesutbildningen inom gymnasiesärskolan och särsvux bör stärkas.

Med utgångspunkt i bl. a de bedömningar som görs i skrivelsen avser regeringen att i kommande lagförslag lämna fullständiga förslag till lagreglering för särskolan och särsvux.

Hela skrivelsen kan laddas ner från regeringens hemsida:

www.regeringen.se/sb/d/6500/a/60226

Läs- och skrivsvårigheter - Konsensusrapporten del två

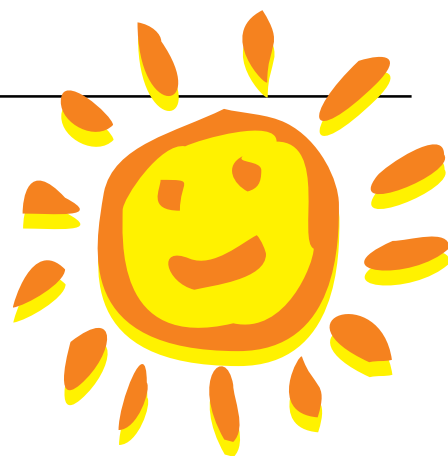
Mats Myrberg och Anna-Lena Lange, Lärarhögskolan i Stockholm, har sammanställt rapporten som i sin helhet fått titeln Identifiering, diagnostik samt specialpedagogiska insatser för elever med läs- och skrivsvårigheter. Rapportens andra del publicerades i mars 2006 och ges ut av Specialpedagogiska institutet i samarbete med Lärarhögskolan i Stockholm.

Rapporten bygger på intervjuer

med forskare inom olika discipliner. Intervjuerna redovisas i citatform för att belysa de synsätt som finns. Skolverket finansierade Konsensusprojektet och rapporten presenteras nedan.

Rapporten finns tillgänglig som pdf-dokument (116 sid) och kan laddas ned från nätet under adress:

www.sit.se/net/Specialpedagogik/Forskning+och+utveckling/Rapporter+och+uppsatser/Dyslexi

Vi önskar alla våra läsare en schön sommar!

Filmtips!!

Kejsarinnorna Zhang (D4332) 76 min, från 8 till 12 år

Hur känns det att komma till ett land där man ser ut som alla andra, men inte kan göra sig förstådd? Följ med Nanna, Alice, Linnéa och Mimmi på resan tillbaka till Kina, och till staden och barnhemmet...

Möta barn i sorg

En UR serie i fem delar om barn och ungdomar som förlorat sina närmast anhöriga.

Det handlar om omgivningens reaktioner, och om vad lärare och andra närstående vuxna kan och bör göra för att stödja traumatiserade barn (första delen 16 maj)

I gruppen kan vi trösta varandra - 100053tv 1

I gruppen kan vi trösta varandra, del 2 - 100053tv 2

Pappa är död - 100053tv 3

Marks mamma är död - 100053tv 4

Man får faktiskt gråta i skolan - 100053tv 5

Majblomman, Valborg och Första Maj (D4285) 12 min, från 9 år

Filmen inleds med ett avsnitt om majblomman och dess initiativtagare Beda Hallberg. När började allt och varför ska man köpa en majblomma? Filmen fortsätter med Valborg. Vem var Valborg och varför firar man....

Våldets uppkomst (D4289) 50 min, från 15 år

Är mänsklig aggressivitet ett resultat av arv eller miljö? Filmen undersöker de komplexa faktorer som påverkar socialiseringen av aggressivt beteende människor emellan. Vilken betydelse har aggressiviteten..

Crash (D3573) 112 min, från 15 år

Den flerfaldigt Oscarsnominerade "Crash" (fick en Oscar för bästa film och bästa manus) skildrar en rad människöden som korsas under tjugofyra timmar i Los Angeles. En stad där ras motsättningarna får luften att dallra och missförstånd och fördomar snärjer in filmens karaktärer i undvikliga konfrontationer.

För information om fler nyheter och vårt övriga filmutbud välkommen att besöka www.GRutbildning.to/laromedel

Kurser och konferenser inom GR Utbildning

Några axplock ur höstens program

12 september	Unn Görman: TRAS-Tidig Registrering av Språkutveckling
21 september	Ulrika Wolff: Olika lässvårigheter kräver olika insatser
26 september	Anders Blomdahl: För bättre läsning
27 september	Lisa Dimming: Att följa bedöma och utveckla matematiskt kunnande
3 oktober	Henrik Brüsin: Trygghet, respekt och ansvar
9 oktober	Mats Myhrberg: Dyslexi, orsaker, identifiering, åtgärder
10 oktober	Eva Ekman: Även vuxna blir osams
10 oktober	Anne-Marie Nordén: Lexia, Provia, Log in to English
11 oktober	Petri Partanen: Att arbeta med elever i särskilda undervisningsgrupper
12 oktober	Gunn ar Höistad: Att förebygga mobbning
12 oktober + 6ggr	Katarina Herrlin mfl: Grundläggande läs/skrivutveckling
16 oktober	Marg. Kärnevik-Måbrink: ADHD / DAMP
17 oktober	Anne-Marie Nordén: Lexia
17 oktober	Lasse Lindsjö: IUP – Samtal för utveckling
18 oktober	Lars H. Gustavsson: Hälsa, lärande o. utveckling
23 oktober	Birgitta Andersson: Att förstå eller bli förstådd
30 oktober	Marg. Kärnevik-Måbrink: Autism
30 oktober	Kristina Szönyi: Särskolan som möjlighet och begränsning

Kognitiv beteendeterapi för specialpedagoger Håkan Wisung (4 ggr) start 24 oktober

Se övriga utbildningar: www.GRutbildning.to/pedagogisktcentrum

Dysleximässa i Göteborg

FMLS, Förbundet Funktionshindrade Med Läs- och Skrivsvårigheter *inbjuder till dysleximässa i dagarna två i Göteborg 27 - 28 oktober*

I samarbete med Myndigheten för skolutveckling och GR-utbildning
Vi lovar två spännande utställnings- och föreläsningsdagar!

Varbergsdagarna

Varbergsdagarna för särskolans pedagogiska personal 10 och 11 augusti har platser kvar.
Årliga Skolledarkonferensen SNORP kommer att äga rum på Tylösand 17 och 18 oktober,
Kontakta wera.andbert@grutbildning.to 0706356929,031-3355025 för mer info.

Frågor angående kurser besvaras av Wera Andbert, wera.andbert@GRutbildning.to
eller tel 031-335 50 43 alt. 0706-35 69 29

Anmälan kan även göras direkt på webben, gå in på www.GRutbildning.to
eller till pcanmalan@grutbildning.to

Ytterligare information finner du på vår hemsida: www.GRutbildning.to

och under knappen Pedagogiskt Centrum

Övriga utbildningar se utbildningar www.GRutbildning.to

GR-Specialen

BESÖK Gårdavägen 2 • TELEFON 031-335 50 35
GR UTBILDNING • POST Box 5073, 402 22 Göteborg